

Eerder gepubliceerd in het Heraldisch Tijdschrift 14 (2008): 7-8.

Toevoeging het gekleurde wapen Warenne: geschakeerd van blauw en goud..

Slutelwoorden: warenne, zegel, John de Warenne, warande

Een warande als sprekend zegel

Onder een warande verstaan we een al dan niet besloten jachtterrein, waarin speciale maatregelen worden genomen om de wildstand te bevorderen. Men kan hierbij denken aan het creëren van open plekken in het bos, waar gras en kruiden kunnen groeien. Hiervan kunnen herten en boshoenders profiteren. Ook kan men waterpartijen scheppen of verbeteren. Of men kan bij een hoge grondwaterspiegel zandheuvels maken, waarin konijnen hollen kunnen graven om nesten te bouwen en om zo in aantal toe te nemen. Alle maatregelen dienden tot vermeerdering van het jachtwild. De konijnen konden met fretten uit hun hollen gejaagd worden om aan het eind van hun vluchtweg in een vangnet terecht te komen. Soms steeg het aantal zo enorm, dat de aanpalende boeren last van konijnenplagen kregen.

Warandes worden ook wel aangeduid met wildparken. In de 19e en 20e eeuwen zijn deze jachtterreinen vaak omgezet in (villa)parken, sportterreinen e.d. met namen waarin het oorspronkelijk gebruik – de warande – is opgenomen. Het is hier niet de plaats om verder op de warande in te gaan. Zie hiervoor de literatuur en het internet.

Public Record Office

Jenkinson (1954) schrijft in het kort over de zegels, die aanwezig zijn in de Public Record Office te Londen. Hun aantal wordt geschat op 100.000 tot 1.000.000. In elk geval is hun aantal dermate groot, dat eigenlijk niemand zin heeft om een begin van een zegelinventaris te maken.

Als Plaat I toont Jenkinson de voor- en keerzijde van het donkergroene waszegel van John de Warenne (afb. 1). De zegel heeft een middellijn van ca 10 cm en het hangt aan een koord van rode en paarse zijde aan een Letters Patent van 1 april 1320 (volgens de tekst) of 1346 (volgens het bijschrift). John de Warenne, geboren in 1286 en overleden in 1347 was Achtste Earl of Surrey and Stratherne. Hij was paltsgraaf* van koning Edward III.

Jenkinson (1954) beschrijft de keerzijde als een ridderzegel, waarbij het paard naar heraldisch links galoppeert. Het schild en de sjabrak tonen ons het wapen van John de Warenne. Dit wapen wordt afgebeeld in het Wapenboek Gelre (nr 610). In dit boek wordt de naam gespeld DIE H[eer] v[an] WARISYN. De naam wordt door Van Helmont geïndiceerd

The de Warenne coat of arms circa 1250

*

Afb. 1. Voor- en keerzijde van het grootzegel van John de Warenne, 1346. De voorzijde toont John de Warenne op een troon; de keerzijde zit hij op een paard. Duidelijk is het geschakeerde wapen op het schild en de sjabrak te zien.

*Ontleend aan www.elizabethchadwick.com/

Afb. 2. Zwanen op de keerzijde

Afb. 4. Drie konijnen en vogeltjes op de voorzijde

Afb. 3. Een naar her. rechts stappende, omziend, uitkomend hert en een konijn op de voorzijde

als Warren. Het wapen wordt beschreven als échiqueté d'or et d'az. Deze beschrijving komt overeen met die op internet te vinden is voor de Warenne: geschakeerd van goud en blauw. Het omschrift aan de keerzijde is: SIGILLUM : IOHANNIS : COMITIS : WARENNE : ET : SURR. Aan de benedenkant van het zegel een zwaan en zwaantjes (afb. 2).

De voorzijde toont de graaf zittende op een troon. Het omschrift luidt: SIGILLUM : IOHANNIS : COMITIS : WARENNE : ET STRAHENIE : ET COMITIS : PALACII in Lombardisch schrift. In de ruimte heraldisch rechts van hem staat een naar rechts gewend, omkijkend uitkomend stappend hert (afb. 3). Onder het hert iets onduidelijks en een opgerold konijn. In de benedenruimte onder de troon zien wij drie konijnen en vogels (afb. 4).

Warenne

Jenkinson verklaart de toevoegsels als sprekend, waarbij de naam De Warenne verwijst naar het woord warenne, d.i. in het Nederlands een warande. Een zoektocht op internet leverde op dat een warenne in de 14e eeuw de betekenis had van:

1. ca 1378: een stuk omheind land voor de vermeerdering van dieren en hoenders, en
2. ca 1400: een stuk land voor de vermeerdering van konijnen.

Hieruit blijkt dat John zich inderdaad naar een warenne heeft genoemd. Maar indien iemand zich De Warenne noemt moet dat toch duiden op een bepaalde, welbekende

warennne. Het hert, de konijnen en de zwanen zijn bejaagde dieren. Het hert zal wellicht het grootwild vertegenwoordigen, de konijnen het kleinwild en de zwanen de land- en watervogels. De beide zijden van het zegel zijn o.m. sprekend en duiden op een warenne en op John de Warenne.

Literatuur en bronnen

- van Helmont, J. 1992. Gelre, B.R. Ms. 15652-56. Leuven. 383p.
- 3w.etymonline.com Er staat: c 1378 a piece of land enclosed for breeding beasts and fowls, from Anglo-Fr. and O.NFr warenne, O.Fr garenne = game park, c 1400 a piece of land for breeding of rabbits. Het woord is geëvolueerd in warren met moderne betekenissen.
- Jenkinson, H. 1954. Guide to seals in the Public Record Office. London. 67p.

Over dit sprekend zegel werd ook gepubliceerd in drie voor ons niet/weinig toegankelijk publicaties uit 1914. Jenkinson verwijst ook naar de inventarisaties van de zegels van het British Museum. Deze Catalogues of Seals zijn te raadplegen in de Koninklijke Bibliotheek. Inmiddels zijn de zegels van het British Museum naar the British Library verhuisd. Mededeling per e-mail 17-8-2007 door Adrian Ailes, Research, Knowledge and Academic Services van de PRO, nu National Archives.

* Er staat John de Warenne – Palatine position in regard to his Earldom of Stratherne en dat dan t.o.v. koning Edward III. John had dus een belangrijke functie aan het hof – in het paleis – van Edward III. In Duitsland werden dergelijk paleisgraaf, d.i. paltsgraaf functies op den duur de adellijke titel Paltsgraaf. Ik heb zonder succes gezocht naar de Engelse naam voor een Paltsgraaf binnen het Engelse koninkrijk.